

ROZŠÍŘENÍ EU O ZEMĚ ZÁPADNÍHO BALKÁNU: **NEBOJTE SE ZAPOJIT I VY!**

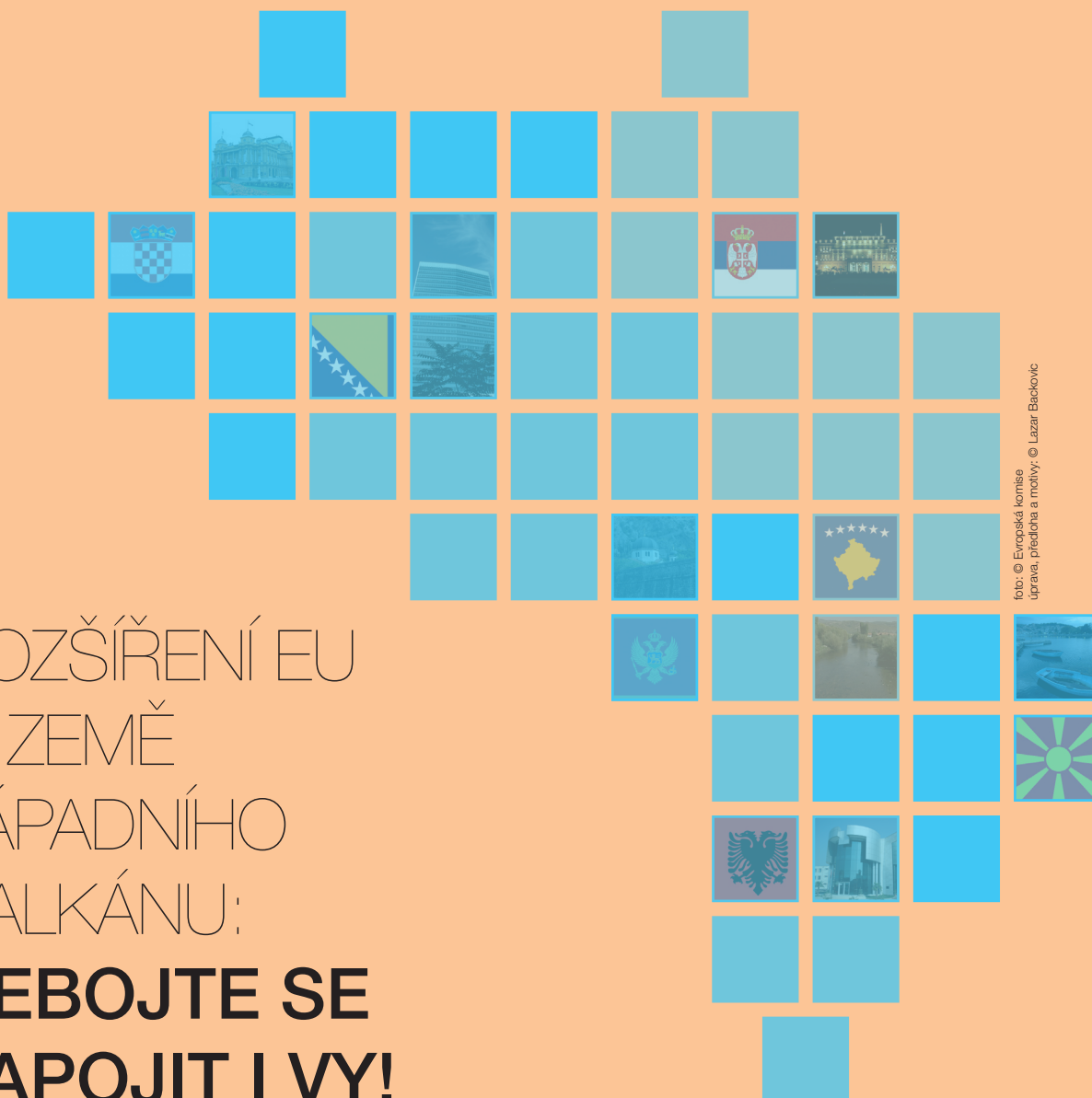

foto: © Evropská komise
úprava, předloha a motivy: © Laza Backović

Evropa:
Historie rozšiřování EU
strana 2–3

Balkán:
Několik poznámek k historii
strana 4–5

Zajímavosti o zemích:
Věděli jste?
strana 6–7

Najděte země západního Balkánu v srdci Evropy! | PŘÍLOHA, strana 8–9
Sledujte země západního Balkánu na jejich cestě k EU! | ČASOVÁ OSA, strana 2–15

Výhody a nevýhody
plynoucí ze vstupu do EU
strana 10–11

Rozšiřování EU:
Pokračující růst Unie?
strana 12–13

Evropa pro učitele:
Aktivity ve třídě i mimo ni
strana 14–15

EVROPA: HISTORIE ROZŠIŘOVÁNÍ EU

Začátek – malá skupina

Evropská integrace datuje svůj vznik spojením střeoevropských a západoevropských států. Belgie, Francie, Spolková republika Německo, Itálie, Lucembursko a Nizozemí odstartovaly spolupráci podepsáním Smlouvy o založení Evropského společenství uhlí a oceli na mezivládní konferenci v roce 1951 v Paříži. Současně se dohodly na konstituci Evropské komise, Rady, Soudního dvora a Parlamentu, které budou zajišťovat stabilitu nad všemi členskými státy. Šestka těmito kroky překonala všechny dohody v mezinárodních vztazích,

kteří dosud dominovaly na území Evropy od 17. století. V roce 1957 stejné země rozšířily spolupráci založením Evropského hospodářského společenství (EHS), jehož jádrem byla současná podoba Evropské unie.^[1]

rozvinutými ekonomikami. Pro jejich demokratickou stabilizaci potřebovaly silný demokratický základ, který tvořily ostatní členské státy. Vzato zpětně, tento pokus byl úspěšný a dal, a stále dává, silný impuls v pozdějším a stále

publika, Estonsko, Maďarsko, Lotyšsko, Litva, Malta, Polsko, Slovensko a Slovinsko se 1. května staly členskými státy.^[2] V roce 2007 následovalo Bulharsko a Rumunsko. V roce 2011 tvoří Evropskou unii 27 států.

pokračujícím rozšiřování unie o nové členy.

První přijetí

Uběhlo dalších šestnáct let, kdy se společenství rozšířilo o nové členy. V roce 1973 přistoupily Irsko, Dánsko a Spojené království Velké Británie a Severního Irska. Nejúčinnějšími motivačními faktory pro vstup byly ekonomický vývoj na společném trhu Evropského společenství s celní unií a stabilní obchodně-právní systém. Navíc, dekolonizační procesy v pozdních šedesátých letech 20. století dospěly do svého závěru; evropské státy víceméně ztratily jak status světových velmocí, tak své antagonistické světové zájmy.

Vstup Řecka v roce 1981 a Španělska s Portugalskem v roce 1986 proběhl za podobných podmínek. Všechny tři státy se vymanily z pravicových nebo vojenských autoritativních režimů s bídně

Sjednocení dvou bloků

V roce 1955 byly přijaty další státy, které představovaly první členy dva roky staré Evropské unie. Rakousko, Finsko a Švédsko. V době studené války byly tyto státy vázány deklarací o neutralitě a zůstaly mimo Společenství až do kolapsu komunistického bloku.

Evropská revoluce na konci osmdesátých a začátkem devadesátých let 20. století umožnila opětovné sjednocení Německa a jako taková vedla k prvnímu přijetí někdejší Německé demokratické republiky, která patřila do bývalého Východního bloku.

Velké rozšíření

V roce 2004 došlo za celou historii Evropské unie zatím k největšímu rozšíření o nové členy. Deset států: Kypr, Česká re-

Důvody vstupu do Evropské unie

Téměř po čtyřiceti letech kontinuálních vstupů zemí do EU jsou určité důvody zcela jasné. Jde o triádu cílů: demokracie, tržní ekonomika a cesta zpět do Evropy.^[3] V širším pojetí může být evropská integrace charakterizována v následujících vývojových stupních: postnacionalismus, postimperialismus, postsovětská konfrontace a postkomunismus. Jednotlivé okolnosti se mohou hodně lišit. Ale zajištění nezávislosti, stabilizace demokracie a produktivní ekonomika jsou dnes obecně sdílené hodnoty a hnací činitele pro všechny členské státy a občany Evropské unie.

Kritéria členství

Od roku 1993 jedná Evropská unie podle schválených kritérií pro přijetí nových členských států. Tento rok hlavy států a vlád – jinými slovy Evropská rada – sestavily již dříve existující podmínky pro členství do tzv. Kodaňských kritérií. Je nezbytné si uvědomit, že se fakticky vážou i ke státům, které již členy jsou. Pro země žádající o členství vytvořila Komise

práv a respektování menšin, fungujícího tržního hospodářství a schopnosti čelit tlaku konkurence na vnitřním trhu EU. Členství

„Poklidný, demokratický a svobodný rozvoj funguje pro evropské občany jako magnet.“

předpokládá schopnost dostát závazkům plynoucím ze členství v EU včetně účasti na politické, hospodářské a měnové unii.^[4]

Ve zkratce se tato kritéria člení do tří skupin: politická a ekonomická kritéria a tzv. *acquis communautaire* (francouzský termín,

ny. Navrhuje provést dostatečně účinné reformní kroky k tomu, aby rozšířená Unie byla výkonná a demokratická.

„Kapacita EU přijímat nové členy, aby se zároveň zachovala evropská integrace, je také důležitým faktorem v zájmu jak EU, tak kandidátských zemí.“

Poučili jsme se?

V dobách ekonomických bojů, sociální nesusoudržnosti a nacionalistického populismu se zdá nezbytné vsříbat hodnoty Evropské unie, a i když evropský integrační proces vede poměrně trnitou cestou, poklidný, demokratický a svobodný rozvoj funguje jako magnet pro evropské státy a občany, kteří chtějí usilovat o členství v Unii. Ale přijetí jako taková nejsou zárukou dodržování humanistických hodnot. Ta jsou jen naznačením plným naděje.

^[1] Stirk, P. M. / Weigall, D. (eds.) 1999: The Origins and Development of European Integration. A Reader and Commentary, London: Pinter, p. 126.

^[2] Pollak, J. / Slominski, P. 2006, Das politische System der EU, Wien: Facultas, pp. 17–51.

^[3] Lippert, B. 2004, Glanzloser

Philipp Bekaert

„Jihovýchodní Evropa znamená víc než jen alarmující válečné obrázky, které s ní máme spjaté. Je to část Evropy.“

Brussels, Belgie

// 02|05|1991

Došlo k masakrům kolem Vukovaru (východní Chorvatsko). Počátek úpadku Jugoslávie a zrod tzv. jugoslávských válek.

// 27|05|1991

Počátek desetidenní války mezi Slovinskem a Jugoslávskou osobní armádou (JNA).

// 08|09|1991

Bývalá jugoslávská republika Makedonie se prohlásila za nezávislý stát. Od Jugoslávské republiky se odloučila pod názvem Republika Makedonie.

// 05|03|1992

Bosna a Hercegovina se prohlašuje za nezávislý stát.

// 29|4|1991

Po studentských protestech v prosinci 1990 a lednu 1991 dochází k první konstituci Albánie podle právních norem a demokratických principů.

// 25|6|1991

Chorvatsko a Slovinsko deklarují nezávislost na Jugoslávské federaci.

// 25|8|1991

Protest za Vukovar a první etnické čistky všech kromě Srbů.

// 19|12|1991

Jako reakci na chorvatské osvobození vyhlásuje region Krajina svou suverenitu. Hlavním městem Republiky srbské se stává Knin. V roce 1995 opět spadá pod Chorvatsko.

daleko konkrétnější kritéria a měřítka, která musí splnit.

„Členství vyžaduje, aby kandidátská země dosáhla institucionální stability, demokracie a právního státu, dodržování lidských

kteří se používá pro označení právního řádu Evropské unie), které dohromady vytváří půdu pro další kroky v integraci.

Často opomíjené je ale čtvrté kritérium, které se váže k rozšiřování EU o nové čle-

Arbeitserfolg von epochaler Bedeutung, in: idem, Bilanz und Folgeprobleme der EU-Erweiterung, Baden-Baden: Nomos, p. 21.

^[4] http://www.europarl.europa.eu/enlargement/ec/pdf/cop_en.pdf (last call: January 2011)

^[5] Ibid.

BALKÁN – NĚKOLIK POZNÁMEK K HISTORII

Balkán v bojích evropských dějin

„20. století evropské historie začalo na Balkáně. Chudoba a etnické spory rozdělily lid a vyvolaly nenávist.“^[1]

Irina Gerassimiwitsch
„Evropa se může od Balkánu hodně naučit. Je jedním z nejproměnlivějších regionů kontinentu.“
Minsk, Bělorusko

Málokdo spojuje jméno Balkán s jeho pravým nositelem Balkánským pohořím, pokud hovoří o jihovýchodním území Evropy rozpínajícím se od Černého po Jaderské moře. Obvykle se všem spíše vybaví bývalá Jugoslávie (Bosna a Hercegovina, Chorvatsko, Kosovo (dle rozhodnutí 1244/99 Rady bezpečnosti OSN), Bývalá jugoslávská republika Makedonie, Černá Hora, Srbsko, Slovinsko), Albánie a možná i Řecko, Rumunsko a Bulharsko. Kancléř Metternich poznamenal, že „Balkán začíná v Rennweg

devším místem mnoha střetů. Střety byly především politické, kdy mocnosti jako Rakousko-Uhersko, Osmanská říše a Sovětský svaz usilovaly o prosazení své moci vůči protivníkovi často nevybíravým způsobem. Tyto zvraty zapříčinily postupné zformování původní identity a kultury regionu různými směry.

V důsledku takového vývoje nelze opomenout často podceňovanou roli různých vyznání, překračujících hranice jednotlivých států. Sarajevo, které bylo označeno „evropským Jeruzalémem“, je této rozmanitosti impozantním důkazem. Přestavuje místo, kde spolu koexistují víry, které nejsou jasně vymezeny a ne vždy ochotné ke vzájemné spolupráci.“^[4]

Bude sjednocení startem společné budoucnosti?

„Hlavním problémem byla neschopnost najít správný poměr skutečných rozdílů a společného základu.“^[5]

pod názvem „diktatura šestého ledna“). V dubnu roku 1941 napadly zemi německé ozbrojené síly a rozdělily ji na několik částí. Chorvatský stát se společně s Bosnou a Hercegovinou staly německým satelitním územím, ostatní části připadly Itálii,

„Balkán je oblastí mnoha setkání i vření.“

Německu, Maďarsku a Bulharsku. Oblast byla v podstatě rozdělena už dříve do paravojenských sborů Ustašovců na chorvatské straně a Četníků na straně srbské.

čas se dokonce diskutovalo i o konfederaci s Jugoslávií. Komunistická éra se nakonec značně podepsala na celkovém úpadku a izolaci země vůči ostatním evropským státům. Až v 80. letech, po Hodžově smrti, se mezinárodní vztahy Albánie postupně zlepšovaly. V roce 1991 proběhly první pluralitní volby.

Ústřední postavou byl maršál Josip Broz Tito. Nejenže vedl partyzány, ale v referendu byl zvolen i předsedou vlády, nakonec se stal prezidentem. Jugoslávie si šla svou cestou i přesto, že byla řízena podobně jako Sovětský svaz. V roce 1948 rozvázal Tito spolupráci se Stalinem a začal upřednostňovat neutrální politiku, která doved-

vincie a Slobodan Milošević získal v Srbsku v roce 1986 moc. Počátkem 90. let v Jugoslávii proběhly první pluralitní volby. V Bosně a Hercegovině, Chorvatsku a Srbsku v té době vládly nacionalisticky orientované politické strany.^[6]

Monika Stadler
„Benátčané jsou co se týče přijetí Balkánských států do Evropské unie poměrně skeptičtí, ale zároveň si uvědomují výhody pro obě strany.“
Bassano, Itálie

INFO Česká republika a balkánský region

Země západního Balkánu jsou významné nejen pro Českou republiku, ale i pro celou Evropskou unii. Skutečnost, že se tato oblast zaměřuje především na otázky bezpečnosti, je jedním z důvodů, proč vytvořit ještě silnější vazby s ostatními státy. Tím získají možnost zabývat se primárně i jinými tématy, zapříčiněnými nedávnými konflikty. Podobně jako v České republice, jde i v západobalkánském regionu o dlouhodobý vývoj, ve kterém sehrávají úlohu jisté psychické překážky a vzájemné uvědomění. Jde tedy o unikátní demokratický proces, který nutně potřebuje podporu všech členů EU včetně České republiky.

^[1] Kaplan, Robert D., „Die Geister des Balkans. Eine Reise durch die Geschichte und Politik eines Krisengebiets“, Hamburg 1993, S. 22.

^[2] Slavko Ninić im Gespräch mit Robert Sommer, in: Augustin. Die erste österreichische Boulevardzeitung, 4. 2005.

^[3] Herm, Gerhard, „Der Balkan. Das Pulverfass Europas“, Düsseldorf, Wien, Moskau 1993, S. 320.

^[4] „Sarajevo. Risse im Asphalt“, in: Ihlau, Olaf; Mayr, Walter, „Minenfeld Balkan. Der unruhige Hinterhof Europas“, Bonn 2009, S. 111.

// 13|09|1995

Bývalá jugoslávská republika Makedonie mění pod tlakem Řecka svou státní vlajku. Slunce s osmi paprsky nahrazuje původně užívané verginské Slunce.

// 04|08|1995

Během operace „Oluja“ prochází tisíce srbských civilistů z Chorvatska a Bosny a Hercegoviny do Srbska.

// 11|07|1995

Srebrenický masakr pod vedením Ratka Mladíče. Armáda Republiky Srbské zabila asi 8000 Bosenských mužů a chlapců za přítomnosti vojáků OSN.

// 30|08|1995

Masivní útoky leteckých složek NATO proti pozicím bosenských Srbů. Cílem bylo zahájení oslabení srbské značné výbroje.

// 05|04|1992

Počátek obléhání Sarajeva, které trvalo 1425 dní. Na celém území Bosny a Hercegoviny vypukly těžké boje.

// 08|04|1993

OSN přijímá jako svého člena stát, který byl prozatímně nazván Bývalá jugoslávská republika Makedonie.

// 17|11|1993

Začíná fungovat instituce Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii (ICTY). Carla del Ponte se stává první hlavní žalobkyní.

// 09|11|1993

Dochází k ničivému bombardování „Starý Most“ Mostar ze strany Chorvatů. Obnovování ztrát trvalo až do roku 2004.

– ulici v jihovýchodní Vídni“.^[2] Jiná zajímavost – Winston Churchill pro Balkán údajně používal označení „měkký podbíšek“.^[3]

Ale co je to, co dělá Balkán tak specifickým? Pravděpodobně skutečnost, že byl po několik století místem setkání a pře-

V roce 1918 panovalo obecné veselí nad porážkou mocností a region poprvé zažil sjednocení jihoslovanských národů. První stát vytvořený Slovinci, Chorvaty a Srby původně neuváděl do výčtu další etnika. O několik let později, v roce 1929, se proměnil na Království Jugoslávie (též známé

Albánie v roce 1912 získala po čtyřech stoletích nadvlády Osmanské říše nezávislost. Poté zažívala několik etap od okupace po anexi sousedy. V roce 1944 byl Enverem Hodžou nastaven diktátorský komunistický režim, který střídavě spolupracoval s Jugoslávií, Sovětským svazem a Čínou. Jeden

Četníků sehrála významou roli v osvobozeních procesech vůči italským a německým okupantům. Kromě časové podpory Rudé armády v případě Bělehradu proto nebylo potřeba žádat po druhé světové válce spojence o znovuvztažení státu.

jihem a severem, dominující skupiny proti podporovaným minoritám. Zdá se, že Titovy reformy nebyly po jeho smrti v roce 1980 nadále úspěšné.

Krátce poté Kosovo bojovalo za status republiky místo dosavadní autonomní pro-

^[5] Banač, Ivo, „Jugoslawien 1918-1941“, in: Melčić, Dunja (Hg.), „Der Jugoslawienkrieg. Handbuch zu Vorgeschichte“, Verlauf und Konsequenzen, 2. Aufl., Wiesbaden 2007, S. 166.

^[6] Džihic, Vedran, „Newcomer Balkan. Historischer Hintergrund.“ Vortrag Wiesbaden 9. 12. 2009.

Pevnost Rozafa

O Albánii je známo, že se zde nachází čtrnáct národních parků, ve kterých nachází útočiště pestrá fauna i flóra. Tato oblast nabízí nedotčenou přírodu, ve které najdou své milovníci turistiky. Největší národní parky jsou Prespa a Shebenik-Jabllanice blízko makedonských hranic. Město Berat, jinak zvané „Město tisíce oken“, ležící na řece Osum v centru Albánie, je považováno za jedno z nejstarších měst regionu. Významnou osobností této oblasti je františkán Gjer-gj Fishta (1871–1940), který byl jedním z nejznámějších spisovatelů. Společně s Lahutou E Malciséem vydali největší hrdinský epos severní Albánie zvaný Horská loutna.

Bosna a Hercegovina

Země rozkládající se v horách a lesích a především pak Sarajevo jsou místa, kde okupující mocnosti zanechaly své stopy. Někteří proto nazývají Bosnu a Hercegovinu jako zemi protkanou současně orientální a západní kulturou. Reprezentuje

scénáře pro Emira Kosturicu a další jsou mezinárodně uznávané nebo zpěvák Dino Merlin, který je známý daleko za hranicemi své země.

Sídlo prezidenta v Sarajevu

Chorvatsko

Slovo vázanka nebo kravata pochází ze 17. století z francouzského „a la croate“. Tvůrcem bylo ale Chorvatsko, které představilo tento nezbytný kus mužského šatníku zbytku Evropy. A jak učinilo Chorvatsko, stejným způsobem obohatilo i Rakousko-Uhersko ze svého středu a východních částí společně s renesančními Benátkami půvabným architektonickým stylem chorvatská města. Jako

mistrovství světa ve Francii v roce 1998. Chorvatsko tedy nevyváží pouze poklady své země jako kaolín, ale do významných evropských klubů vyváží i vynikající fotbalové hráče.

Městský život ve Varaždinu

Kosovo (dle rozhodnutí 1244/99 Rady bezpečnosti OSN)

V srbochorvatštině „kos“ označuje černého ptáka, ale stát Kosovo převzal svůj název z Kosově polí (srbsky: Kosovo Polje, albánsky: Fushë Kosovë) blízko Pristiny. Z geologického hlediska se stát rozkládá v nížině a vždy byl důležitou zemědělskou oblastí. Například kosovské víno je známé po celém světě. V kosovských dě-

za otomanské éry v kosovském druhém největším městě Prizren. Jedná o největší mešitu v zemi. Minaret měřící 43,5 metru nemá obdoby v celém balkánském regionu.

Prizren – druhé největší město Kosova

Bývalá jugoslávská republika Makedonie

Dosáhla prozatím nejvyššího úspěchu, znamenáném v Knize rekordů. Obyvatelé makedonské vesnice Sarchievo uvařili 3,15 tun fazolí v obrovském hrnci, a tím překonali dosavadní rekord Jižní Dakoty, 1,35 tun. Země se dále pyšní 3800 let starými pozůstatky první observatoře na území

Ohrid patří od roku 1979 k památkám světového dědictví UNESCO

autonehodě. Významnou zastávkou při putování Makedonií je město Ohrid, které najdeme u jezera Ohrid. Je věhlasné svým starým městem, které UNESCO uznalo jako památku světového dědictví. Každé léto se stává druhým hlavním městem. V Makedonii najdou své místo i sportovci. Rozlehlá horská pásma se sedmi horami vysokými 2500 m nabízí perfektní zážitek především všem milovníkům zimních sportů.

Černá Hora

Významnou osobností byl pro tuto zemi Petar II. Petrović Njegoš. V první polovině 19. století byl vládcem a pravoslav-

Podgorické moderní centrum

no a poskytovala inspiraci takovým básníkům, jako byl například Petar. Pobřeží situované na druhé straně je jedním z hlavních turistických příjmů země. Také přírodní zdroje jako bauxit a železná ruda přispívají výrazným způsobem do státního rozpočtu.

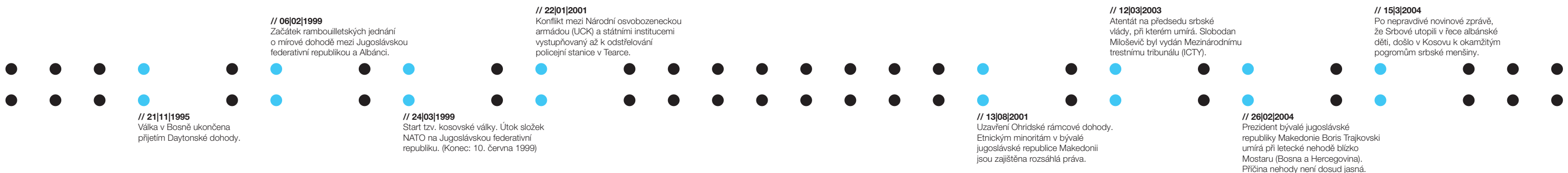
Srbsko

Dnešní Srbsko se 7,4 miliony obyvatel začíná vnímat svou historii v bohatých středověkých časech. Klenoty v podobě klášterů pamatují Byzancii a pravoslavnou tradici. V 19. století, po znovunabytí nezávislosti nad Osmanskou říší, se Srbsko proměnilo v první konstituční monarchii balkánského regionu.

Vnitřní město Bělehradu

Ani srbská kultura nešetří talenty. Díky osobnostem jako Danilo Kis, Bogdan Bog-

mnohojazyčnou a mnohonárodnostní oblast, kde se setkává několik náboženství.

Z kulturního světa jsou významní Ivo Andrić, který byl v roce 1961 za své dílo Most přes Drinu navržen na Nobelovu cenu, básník Abdulah Sidran, jehož filmové

příklad světového dědictví slouží město Dubrovnik.

V roce 2010 byl Split hrdým pořadatelem mistrovství světa v atletice, ale pro chorvatské sportovní fanoušky byl pravděpodobně důležitější zisk třetího místa na fotbalovém

jiných dvacátého století byl ústřední postavou albánské literatury Anton Pashku (1937–1995). Je považován za představitele avantgardy a zanechal trvalou stopu na budoucí generaci básníků. Pro obdivovatele památek nabízí Kosovo prohlídku mešity Sinana Paši postavené

kontinentální Evropy. Zařízení je známé pod názvem Kokino.

S Makedonií je spjato jméno Tose Proeskiho, nejpopulárnějšího a celosvětově známého zpěváka a skladatele, který bohužel nedávno v pouhých 26 letech zahynul při

ným metropolitou, ale důležitější než jeho obrana země byl umělecký přínos. Je považován za národního básníka Černé Hory, písničáka srbsčinou.

Zdá se, že obrovskými poklady Černé Hory jsou i zalesněná pohorí – ta dala zemi jmé-

danović nebo Milo Dor se země posunula do popředí zájmu. Mezi další významné osobnosti současné evropské hudební scény patří zpěvačka Marija Šerifović, která v roce 2007 vyhrála hudební soutěž Eurovision, nebo Željko Joksimović. známý nejenom v balkánském regionu

STÁTY ZÁPADNÍHO BALKÁNU V SRDCI EVROPY

KANDIDÁTSKÁ ZEMĚ

MOŽNÝ KANDIDÁT

ČLENSKÝ STÁT EU

NEČLENSKÝ STÁT

	ALBÁNIE
hlavní město	Tirana
státní zřízení	republika
počet obyvatel	3,14 mil.
rozloha	28,748 km²
HDP (na osobu)	4,520 \$
tempo ekonomického růstu	5,4 %
míra nezaměstnanosti	13,0 %
náboženství	muslimové (70 %), pravoslavní (20 %), katolíci (10 %)
prezident	Bamir Topi
předseda vlády	Sali Berisha

	BOSNA A HERCEGOVINA
hlavní město	Sarajevo
státní zřízení	republika
počet obyvatel	3,77 mil.
rozloha	51,129 km²
HDP (na osobu)	4,520 \$
tempo ekonomického růstu	5,4 %
míra nezaměstnanosti	(neznámá údaje)
náboženství	muslimové, pravoslavní, katolíci
prezident	členové předsednictva
předseda vlády	Nikola Špirić

	CHORVATSKO
hlavní město	Záhřeb
státní zřízení	republika
počet obyvatel	4.43 mil.
rozloha	56,542 km²
HDP (na osobu)	13,580 \$
tempo ekonomického růstu	-5,8 %
míra nezaměstnanosti	9,1 %
náboženství	katolíci (90 %), pravoslavní Srbové (4 %), muslimové (1 %)
prezident	Ivo Josipović
předseda vlády	Jadranka Kosor

	KOSOVO (DLE ROZHODNUTÍ 1244/99 RADY BEZPEČNOSTI OSN)
hlavní město	Přiština
státní zřízení	republika
počet obyvatel	1,76 mil.
rozloha	10,887 km²
HDP (na osobu)	(neznámé údaje)
tempo ekonomického růstu	5,4 %
míra nezaměstnanosti	45 %
náboženství	muslimové, pravoslavní, katolíci
prezident	v současné době neobsazená pozice
předseda vlády	Hashim Thaçi

	BÝVALÁ JUGOSLÁVSKÁ REPUBLIKA MAKEDONIE
hlavní město	Skopje
státní zřízení	republika
počet obyvatel	2,04 mil.
rozloha	25,713 km²
HDP (na osobu)	4,130 \$
tempo ekonomického růstu	-0,7 %
míra nezaměstnanosti	32.2 %
náboženství	pravoslavní (70 %), muslimové (25 %), katolíci
prezident	Gjorge Ivanov
předseda vlády	Nikola Gruevski

	ČERNÁ HORA
hlavní město	Podgorica
státní zřízení	republika
počet obyvatel	0,6 mil.
rozloha	13,812 km²
HDP (na osobu)	6,000 \$
tempo ekonomického růstu	8,1 %
míra nezaměstnanosti	9,0 %
náboženství	pravoslavní, katolíci, muslimové
prezident	Filip Vujanović
předseda vlády	Igor Lukšić (úřadující)

	SRBSKO
hlavní město	Bělehrad
státní zřízení	republika
počet obyvatel	7,35 mil.
rozloha	77,474 km²
HDP (na osobu)	5,590 \$
tempo ekonomického růstu	-3,0 %
míra nezaměstnanosti	13,6 %
náboženství	pravoslavní, katolíci, muslimové, protestanti, Židé
prezident	Boris Tadić
předseda vlády	Mirko Cvetković

JAKÉ VÝHODY A NEVÝHODY PŘINÁŠÍ VSTUP DO EU?

INFO Užitečné odkazy

EU
europa.eu/index_cs.htm

Euroskop.cz
www.euroskop.cz

Evropský parlament
www.evropsky-parlament.cz
www.europarl.europa.eu

Evropské fórum
www.europeanforum.net

Euroactiv
www.euroactiv.cz

Ministerstvo zahraničí ČR
www.mzv.cz

Encyklopedie států
www.mzv.cz/jnp/cz/
encyklopedie_statu/

CEVRO – Liberálně-konzervativní akademie
www.cevro.cz

a ekonomické iniciativy pro spolupráci a zároveň i pro český byznys.

» Dlouhodobé projekty a podpora v rozvoji, aktuálnost, přestavba a údržba důležitých částí infrastruktury, především energie, ekologie, železniční a silniční síť pomohou regionu západního Balkánu, ale také vytvoří pozitivní vnímání České republiky v dané oblasti.

» Turistický průmysl: regionální strategická pozice s důležitými křižovatkami mezi Evropou, Blízkým východem a severní Afrikou. Rapidně rostoucí ekonomika regionu (v souvislosti s turistickou atraktivitou regionu) je zároveň i lákavým místem pro investory. Západní Balkán, jehož země jsou si historicky a geograficky blízké, každoročně navštíví tisíce turistů. Region je proslulý svými atraktivními letními letovisky a nedotčenou přírodou, vysokohorskými turistickými sídly a historickými památkami.

» Balkánský region jako takový je vnímán jako problematický z hlediska stability. Dobré výsledky a jejich udržení je důležité jak pro Balkán, tak pro samotnou EU.

ní grantů, které jsou součástí evropského standardu.

» EU má samozřejmě určité limity při výběru nových členů. Ekonomické, politické a sociální struktury států západního Balkánu jsou v počáteční fázi současného standardu Evropské unie. Pokračující vývoj v daném regionu obohatí ostatní členské země a potřeba profilovat aktuální kandidátský status definuje cíle pro daný růst.

Zápory

» Ohrožení kvality vzájemných vztahů, stejně jako narušení ekonomické rovnováhy regionu a komunikace mezi stávajícími členskými státy Evropské unie, které vyvstanou z nenaplnění daných závazků, může vést v konečném důsledku i k narušení stability na evropském kontinentu.

» Negativní vnímání procesu rozšiřování Evropské unie o země západního Balkánu může vést, zvláště v situaci, kdy bude podceněn informační proces v přístupovém období, k ostrému vymezení a vyčlenění obyvatel stávajících zemí Evropské unie

kou výkonností a zkorumpovaností místních policejních složek a státních institucí patří mezi důležitá témata bezpečnostních jednání. Ty části regionu, které jsou eko-

nomicky a historicky dávno rozdělené, mohou být snadno v ohrožení špatnou koordinací a komunikací a v nebezpečí ztráty větší míry kontroly nad bezpečností

v případě, že EU odmítne přijetí kandidátů, současné členské země tak budou čelit možnému zvýšení bezpečnostních opatření.

	--	++
Výdaje	Rozšiřování EU je pro členské státy poměrně nákladné. Výkonné země se ještě více stanou plátcí Evropy.	Bohaté zdroje ze strukturálních a zemědělských fondů přitečou zpět do EU. Členské státy s vysokým exportem budou značně profitovat na kupní síle podporovaných zemí.
Pracovní trh	Vzhledem k přesunu společností do střední a východní Evropy zmizí nabídka práce v aktuálních lokalitách.	Vzhledem k úvahám o nákladech, mnoho společností již dnes vyrábí nebo přeneslo část své výroby do kandidátských zemí. Nadnárodní rozdělení pracovního trhu zvyšuje konkurenceschopnost firem, a tak i tvorbu nových pracovních míst.
Kriminalita	Rozšiřování EU vede k růstu organizovaného zločinu.	Mezinárodní propojení a spolupráce policie a justice na základě společných principů výrazně posílila boj proti organizovanému zločinu. To se týká pašování drog, obchodování s lidmi, praní špinavých peněz, krádeží aut a boje s terorismem.
Ochrana životního prostředí	Ochrana životního prostředí v kandidátských zemích silně pokulhává za standardy EU.	Znečištěné prostředí nezná státní hranice. Proto se veškeré investice do zlepšení a udržování životního prostředí v nových členských zemích vrátí všem Evropanům. Členské státy mohou navíc poskytnout potřebné technologie.
Migrace	Diference v prosperitě v Evropě povede k vysoké imigraci z nově přijatých členských států, což ohrozí jak pracovní, zdravotní a sociální politiku, tak společenský klid a pohodu v současných členských zemích.	Každé nové rozšíření EU provázel stejný strach. Nicméně lepší ekonomická situace vyplývající z přijetí pokaždé vytvořila mnoho nových pracovních příležitostí v přijatých zemích. Vlna strachu doprovázející imigraci tedy nakonec nenastala.

// 16/05/2004
Chorvatsko se stává oficiální kandidátskou zemí.

// 01/05/2004
Slovensko se stává členem EU.

// 17/12/2005
Bývalá jugoslávská republika Makedonie se stává oficiální kandidátskou zemí pro členství v EU. Úvodní vyjednávací procesy jsou přerušeny.

// 16/10/2007
Chorvatsko je zvoleno jako člen Rady bezpečnosti OSN na dva roky.

// 22/03/2004
Bývalá jugoslávská republika Makedonie se uchází o členství v EU.

// 17/12/2004
Evropská rada začíná vyjednávat s Chorvatskem.

// 04/10/2005
Chorvatsko začíná vyjednávat s EU o členství po rozhodnutí evropských ministrů zahraničí.

// 03/06/2006
Černá Hora se prohlašuje nezávislým státem.

Klady

» Obchodní aktivity a investice: rozvoj udržitelného ekonomického růstu v regionu, zdokonalování hospodářství, environmentální a sociální podmínky na západním Balkáně vytvoří atraktivní finanční

» Západobalkánské státy musí bezpodmínečně splnit základní podmínky ekonomické stability, tvorby demokratických institucí a právních norem, které jsou důležité a užitečné pro ostatní členské státy EU. Těž ekonomická prosperita těchto států je klíčovým indikátorem pro udělová-

vůči kandidátským zemím z oblasti západního Balkánu.

» Expanze teritoria EU na Balkán vyžaduje řízený a kooperační přístup k posílení bezpečnosti regionu. Oblasti s vysokou kriminalitou, obchodem s drogami, ní-

PRÁVNÍ PROHLÁŠENÍ

© Konrad-Adenauer-Stiftung e.V.
Tato publikace byla vytvořena s podporou Evropské unie. Za obsah zodpovídá Konrad-Adenauer-Stiftung e.V. a v žádném případě nemůže být tato publikace považována za vyjádření Evropské unie.

NÁZEV: „ROZŠÍŘENÍ EU O ZEMĚ ZÁPADNÍHO BALKÁNU: NEBOJTE SE ZAPOJIT I VY!“

VYDAVATEL: Konrad-Adenauer-Stiftung, Avenue de l'Yser 11, 1040 Brusel – Belgie
AUTORI: Holger-Michael Arndt, Markus W. Behne, Alexander Burka (CIVIC – Institut pro mezinárodní vzdělávání, Düsseldorf – Německo)
Texty na straně 5 (modrý rámeček), straně 10–11 a 15 byly vytvořeny partnerskými organizacemi této publikace. Další informace o partnerských organizacích této edice najdete na zadní straně.
NÁVRH A ÚPRAVA: Lazar Backovic

ROZŠÍŘOVÁNÍ EU: POKRAČUJÍCÍ RŮST UNIE?

Soudržnost jako předem daný závazek

Proces evropské integrace začal krátce po druhé světové válce. Zakladatelé velmi dobře pochopili, že Evropa skládající se z nacionalistických států přinesla pouze katastrofy v podobě dvou světových válek na počátku 20. století. Ovšem skutečného integrace, akceptace existujících hranic a respekt pro různé formy demokratického způsobu života sousedních států zajistily mír.

Judith Lewonig
„Druhé řádně nepromyšlené rozšíření může vést k vytvoření propasti mezi Východem a Západem. Celkové řešení s důstojností a respektem pro jeden domov je v Evropě na místě.“
Vilnius, Litva

Stejně uvědomění vedlo i k integraci východní Evropy po studené válce. Princip jednotné Evropy lze nalézt i mezi nej-

telných a nezadatelných práv lidských bytostí, demokracie, rovnosti, svobody a právního státu,
PŘESVĚDČENÍ, že národy Evropy, třebaže zůstávají hrdé na svou identitu a národní historii, jsou odhodláni překonat své dřívější rozpory a ve stále užším svazku vytvářet svůj společný osud.¹

S ukončením válek mezi národy západního Balkánu je sloučení v rámci EU opět stěžejním závazkem Unie. Princip sjednocení k zajištění míru mezi členy není otázkou síly a nátlaku, jak tomu bylo dříve, ale svobodného rozhodnutí občanů a jimi zvolených vlád. Výzva k členství je proto jasně definována ve Smlouvě o EU:

„Článek 49

Každý evropský stát, který uznává hodnoty uvedené v článku 2 a zavazuje se k jejich podpoře, může požádat o členství v Unii. O této žádosti je informován Evropský parlament a vnitrostátní parlamenty. Žadatelský stát podává svou žádost Radě, která rozhoduje jednomyslně po konzultaci s Komisí a po obdr-

ská unie založena, jsou předmětem dohody mezi členskými státy a žadatelským státem. Tato dohoda vyžaduje ratifikaci všemi smluvními státy v souladu s jejich ústavními předpisy.“

Rozpínající se mocnosti

Z historie je známo mnoho forem rozpínajících se multikulturních mocností. Z teoretického hlediska nemohla centrální moc ze svých omezených zdrojů zaměřit postupnému rozkladu svých částí. Zvláště vojenská síla se neosvědčila jako účinný nástroj pro udržení celého impéria. Kulturní, ekonomická a morální dominance – skutečná nebo uvěřitelná – je daleko účinnějším prostředkem pro dlouhodobé trvání jakéhokoli celku. Platí ovšem tato tvrzení pro Evropskou unii?

Evropská unie nemá charakter impéria. Nemá žádné silné centrum, které by řídilo jednotlivé části. Všechny státy jsou si rovny v právech a povinnostech. Kulturní základ EU tvoří respekt k jinakosti. Lidskost, ob-

Harmonie a trvalý mír?

Úvodní otázka by mohla znamenat konec všem hádkám, bojům a válkám, tak

„Všechny státy jsou si rovny v právech a povinnostech.“

jak „předpovídali“ osvícenští filozofové. Ale tak to není! Kromě eliminace válek jsou diskuse a prosazování určitých

stitucí před zraky veřejnosti s respektem k právům minorit a podle zákonů. Nejde ani o soulad ani o zřeknutí výhod. A v tomto případě se nejedná pouze o princip, ale o závazek zodpovědného a zúčastněného společenství a demokratického vedení.

Hlas v globalizovaném světě

Porovnání světových mocností na počátku 21. století ukazuje, že evropské státy stále spadají mezi ekonomické tahouny. Ale s ohledem na velikost států – v porovnání s počtem obyvatelstva – je vidět, že tyto evropské národy již nejsou těmi „velkými hráči“, jak tomu bylo před sto lety. Politický vliv je totiž vázán na oba faktory: ekonomickou sílu a velikost národů. Spojením evropských států může Evropská unie jednat jako vlivný globální hráč. K úspěchu jsou proto potřeba společná vůle, politika a jednohlasná rozhodnutí všech členských států.

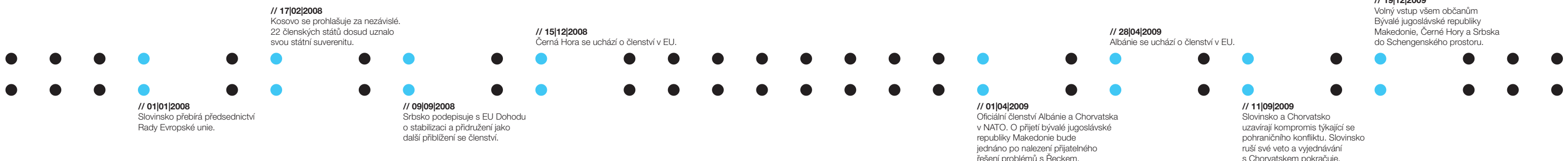
lidská práva a základní svobody a právní normy, se může ucházet o členství v Unii. Z dané geografické pozice západobalkánských zemí a jejich historických

Agnieszka Mucha
„Obzvlášť balkánským státům by členství mohlo pomoci k zdokonalení a dosažení stability.“
Gliwice, Polsko

a kulturních vazeb s členskými státy je jasné, proč je budoucnost tohoto regionu právě v Evropské unii. Avšak definice „evropský stát“ není vždy jednoduchá, zvláště když překračuje geografické hranice myšlenkou společných hodnot. Nakonec záleží na vymezení a sebeuvědomění Evropanů samotných. V demokratickém prostřední neexistuje žádná vnější síla určující „kdo je kdo“.

¹ Preamble to the Treaty on European Union (version of Lisbon)

podstatnějšími pravidly EU. Preambule Smlouvy o Ústavě pro Evropu deklaruje následující:

„**INSPIRUJÍCE** se evropským kulturním, náboženským a humanistickým odkazem, ze kterého vzešly všeobecné hodnoty nedotknou-

žení souhlasu Evropského parlamentu, který se usnáší většinou hlasů všech svých členů. Kritéria pro přistoupení, na nichž se dohodne Evropská rada, budou zohledněna.

Podmínky přijetí a s ním spojené nezbytné následné úpravy smluv, na nichž je Evrop-

čanská práva, právní normy, demokratická spoluúčast a práva menšin patří mezi stěžejní principy. Všichni občané Evropy, kteří jsou ochotni řídit se těmito principy, jsou schopni být součástí EU, a stejně tak být zodpovědní za realizaci a udržení těchto principů.

skutečností stejně důležité jak pro vývoj demokratických společností, tak pro Evropskou unii. Občanské formy sporů jsou ještě důležitější, jsou základem klidného vývoje. Evropský způsob řešení kontroverzních případů je pracovat transparentně v rámci legitimních in-

Kde jsou hranice Evropy?

V Článku 49 a 6 Smlouvy o Evropské unii stojí, že každý evropský stát, který respektuje principy svobody, demokracie, ctí

AKTIVITY VE TŘÍDĚ | MIMO NI

Evropa aktivním učením

Území západního Balkánu je pro Evropu něčím zvláštním. Přesto může být impulzem pro diskusi o hodnotách a o struktuře Evropské unie, o nadějích a překážkách. To je důležité zejména pro vzdělávání ve školách i mimo ně.

Mnoho materiálů v této příručce se dá použít pro rozbor členských i žadatelských států Evropské unie. Kopie těchto textů mohou být použity pro vzdělávací účely. Některé úkoly z „aktivní stránky“ do hodin vyžadují kopie. Všechny typy analýzy textů jsou známé a na výsledek zaměřené metody občanské výchovy a jiných předmetů.

Učení o Evropě a jejích členech je příležitostí pro evropské studenty, aby se naučili samostatně myslet a rozvíjet své komunikační schopnosti. To jim umožňuje zapojit svou vlastní osobnost, rozvrhnout, co se učit dříve a co potom, mluvit s druhými – ovšem pod dohledem vyučujícího. Tuto příručku můžete považovat za příležitost učit se o Evropě

Jak pracovat s „aktivní stránkou“?

Jako učitel si můžete okopírovat celou stranu 15 a nechat žáky pracovat s celou stránkou nebo pouze s jejími vybranými částmi.

První úkol si musíte připravit dopředu. Kopie stránky 15 byste měli rozdat třídě až po provedení první metody. Pro třetí úkol si okopírujte stránky 2 až 3. Na dalším úkolu pracují studenti ve třech skupinkách – jedna na tématu mír, druhá na tématu demokracie a třetí na tématu bohatství. Úkolem je vytvořit myšlenkovou mapu a ukázat ji ostatním. K úkolu 5 potřebujete kopie 6. a 7. stránky. Šedými písmeny jsou pro vaši kontrolu zaznamenány možné odpovědi. Při okopírování s nízkým rozlišením se toto řešení nezobrazí.

První úkol: KOPIE s výzvami

Pro přípravu musíte okopírovat mapu na straně 8 a 9 bez vysvětlujících poznámek

- Jeden žák z každé skupiny přijde za učitelem.
- Tito studenti po 30 sekund studují originál úkolu, který leží na stole učitele.
- Studenti se vrátí ke své skupině.
- Za 2 minuty popíší a nakreslí ostatním, co viděli na papíře.
- Potom přijde druhý ze skupiny a po 30 sekund studuje opět originál.
- Vráť se a za 2 minuty, nakreslí, co viděl.
- Ostatní se mohou zatím bavit a promýšlet, na co se má příští žák vyslaný dopředu zaměřit.
- Po 4 „kolech“ by měla být výsledkem kopie originálu.

Na konci prvního úkolu se srovnávají výsledky skupiny s originálem a učitel diskutuje se studenty o tom, co bylo na úkolu snadné nebo naopak překvapující.

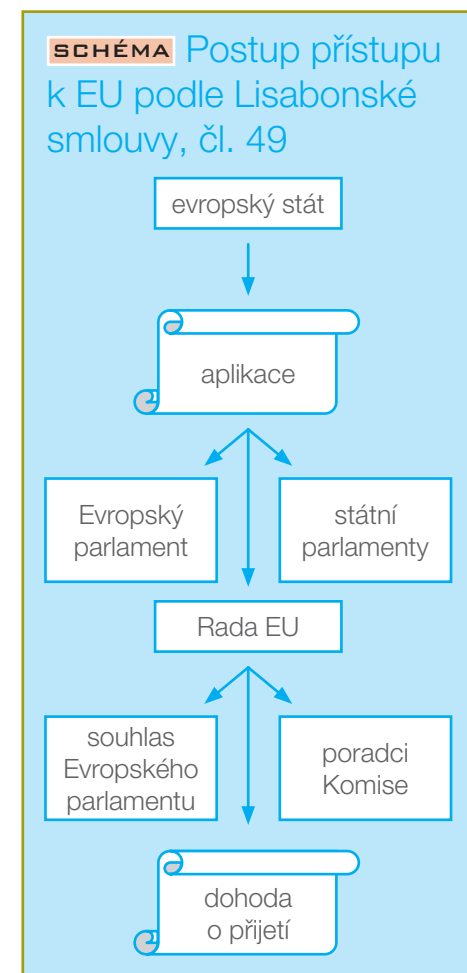
Kopie s výzvami

Kopie, kterou jste vytvořili společně se skupinou, pravděpodobně obsahuje nějaké chyby. Srovnajte originál se svou skupinou a udělejte si poznámky. Rozeberte, proč jste udělali tyto chyby.

Právní postup přistoupení k EU

Následující text je převzat ze Smlouvy o EU. Poskytuje právní pokyny pro přistoupení pro západobalkánské země. Použij klíčová slova v připraveném schématu.

Lisabonská smlouva, Článek 49
„Každý evropský stát, [...], může požádat o členství v Unii. O této žádosti je informován Evropský parlament a vnitrostátní parlamenty. Žadatelský stát podává svou žádost

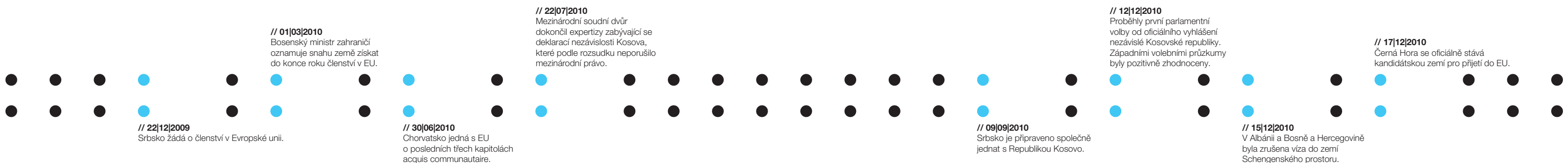
Ve své skupině rozeberte důvody pro mír, demokracii a bohatství a nakreslete na velký papír mentální mapu. Prezentujte ji před svými spolužáky a diskutujte o tom, které z uvedených důvodů mohou být nejdůležitější a které by ještě mohly být doplněny.

Do Evropské unie

V sérii úkolů na této stránce najdete výraz: „tzv. schengenský prostor“. Najděte si stránky Evropské unie (http://europa.eu/travel/doc/index_en.htm) a vyhledejte, proč je pro západobalkánské země vstup do EU tak důležitý. Sepište krátký příběh člověka vašeho věku pocházejícího ze zmíněné země v postupu přístupu k EU. Popište jeho možné pocity vyplývající ze skutečnosti, že jeho země je součástí schengenského prostoru.

Vyber zemi

Popiš cestu jednoho ze sedmi západobalkánských zemí k EU.

a její západobalkánské oblasti nejenom více, ale i intenzivněji.

Jako učitelé můžete začít s „aktivní stránkou“ na straně 15. Tam najdete přípravná cvičení, která můžete kopírovat. Některé typy pro řešení najdete v následujících odstavcích.

ke státům. Ty si nechte a použijte je jako originál tohoto úkolu.

Žáci sedí společně ve skupinkách po čtyřech okolo stolu. Na stole je pouze papír a psací potřeby. Vyučující vysvětlí úkol a odstartuje jednotlivé fáze úkolu.

Radě, která rozhoduje jednomyslně po konzultaci s Komisí a po obdržení souhlasu Evropského parlamentu, vyjádřeného nadpoloviční většinou všech jeho členů který se usnáší většinou hlasů všech svých členů. Kritéria pro přistoupení, na nichž se dohodne Evropská rada, budou zohledněna.“

Schengenský prostor

Uvedený text poskytuje odpovědi na otázku: Jaké jsou důvody pro členství v EU?

Jaké specifické překážky musí země překonat? Jaké z toho má země výhody? Kdy se může stát členem EU? Porovnejte svou zemi s jinou zemí vašeho spolužáka.

Tato publikace byla vytvořena v rámci projektu PRINCE „Rozšiřování EU – Zamyslete se a zapojte se! Projekt seminářů na zvýšení povědomí o rozšiřování EU na západní Balkán v osmi členských zemích EU.“ Poskytuje čtenáři zajímavý pohled do historie západních balkánských států, jejich cestě směrem k Evropské unii a stejně tak jejich sociální, kulturní a náboženské rozmanitosti. Zároveň pomáhá pochopit, o čem je a jak funguje politika rozšiřování EU.

Projekt je zaměřen na učitele a občanská sdružení, která se věnují lokálnímu vzdělávání, obecním zastupitelům a dalším veřejným osobám a rovněž novinářům. Projekt je realizován členy evropské sítě politických nadací *European Network of Political Foundations (ENoP)* v osmi evropských zemích. *PRogramme d'INformation du Citoyen Européen* – Program informování občanů EU PRINCE byl vytvořen Evropskou unií, aby poskytl evropské veřejnosti informace o rozšiřování EU.

NAVŠTIVTE NÁŠ BLOG A PŘIPOJTE SE K NÁM NA FACEBOOKU!

WESTERNBALKANBLOGSPOT.COM | FACEBOOK: THE EU-ENLARGEMENT PROCESS TOWARDS THE WESTERN BALKAN STATES

PARTNEŘI PUBLIKACE

Svoboda, spravedlnost a solidarita jsou hlavní principy činnosti Konrad-Adenauer-Stiftung (KAS). KAS je politická nadace, která je blízká německé Křesťansko-demokratické unii (CDU). Jako spoluzakladatel CDU a první německý spolkový kancléř spojil Konrad Adenauer (1876–1967) křesťansko-sociální, konzervativní a liberální tradice. Prostřednictvím naší mezinárodní spolupráce se zasazujeme o to, aby lidé mohli žít svobodně a důstojně. Přispíváme k tomu, aby Německo dostalo své rostoucí odpovědnosti ve světě.

CEVRO – Liberálně-konzervativní akademie je občanské sdružení, které vzniklo v roce 1999. Inspirací pro jeho vznik byla myšlenka celoživotního doplňování znalostí a dovedností pravicově smýšlejících lidí a činnost think-tanků ideově spřízněných západních pravicových stran. CEVRO – Liberálně-konzervativní akademie představuje myšlenkově a komunikačně ucelený a promyšlený systém dlouhodobě rozvíjející rozmanité spontánní aktivity jedinců a jejich všestranný osobnostní rozvoj. Cílem CEVRO – Liberálně-konzervativní akademie je prolamování bariér mezi politickou, akademickou, podnikatelskou, mediální a občanskou sférou, mezi různými věkovými, vzdělanostními, názorovými a sociálními skupinami a vzbuzování zájmu o veřejný život.